

koneesta, joka antaa heille leipää.” Renan ei ajatellut, että juuri tiedollinen kohoaminen myöskin kohottaa työväestön aineellisesti korkealle yli nykyisen kurjuuden. Ennen kaikkea tulee köyhälistön omista riveistään ja jos suinkin mahdollista *omilla* sivistyslaitoksilla — varsinkin historian ja kansantalouden alalla — luoda itselleen johtomiehiä, jotka *saamatta tovereiltaan epäluuloa* osakseen voivat opastaa niitä, jotka eivät *voi* jokapäiväisen leivän hankinnassa heittää katseitaan niin pitkälle, kuin nykyajan monimutkainen elämä vaatii sen kovissa, ankarissa taisteluissa valtiollisen vallan siirtämiseksi uusiin käsiin ja elämännonnen tasaisemmin levittämiseksi köyhien ja sorrettujen keskuuteen.

Työväen Joululehti! (Tampere,) 1911.

JOHTAJA.

(BEBELIN 70-VUOTISEKSI MUISTOKSI.)

Äsken luin eräässä Suomen sosialistisessa julkaisussa, että johtaja ei juuri toimita mitään, vaan ainoastaan tuo suuri joukko, joka häntä johtaa. Se oli kirjoituksen pääsisältö. Vaistomaisesti vetäytyi suuni pieleen hymyyn. No niin, ei muuta kuin tuo vanha juttu! Ja kuitenkin niin aivan luonnollinen! Pitkin matkaa historian läpi tuo johtajien jumaloiminen, Aleksanteri suuren, Shakespearen, Newtonin, Napoleonin, Goethen y. m. Ja sitten tulee semmoinen mies kuin Carlyle, ja näyttää kirjassaan ”Sankarit ja sankarien palveleminen,” että kaikki on niinkuin olla pitää. Ja pahan taudin pilaamat Nietzsche aivot synnyttävät käsityksen ”yli-ihmisestä” ja ”karja-ihmisestä.” Onko kumma, että tällöisen hasutuksen perästä tuli terveellinen vastavirtaus kansojen syvistä riveistä. Ja kuitenkin tuon sosialistisen julkaisun väite on sekin aivan väärä. Marx todistaa sen vääräksi, Bebel myös.

Engels kirjoittaa Liebknechtille heti Marxin kuoleman perästä (14/8 83): ”En voi vielä ajatellakaan, että

tämä nerokas pää on lakannut hedelmällisesti vaikuttamasta valtaavilla ajatuksillaan molempien maanosien proletariseen liikkeeseen. Mitä me kaikki olemme, sen olemme hänen kauttaan; ja mitä tämänpäiväinen liike on, on se hänen tietopuolisen ja käytännöllisen toimintansa kautta; ilman häntä istuisimme me aina vielä sotkuisessa loassa.”

Olen valmis myöntämään, että tässä Engels ”johtajan” lausunnossa on hieman liikaakin — joka tietysti johtui äskeisen kuolemantapauksen valtavuudesta —; mutta pääasiassa on lausunto oikea.

Eikä tämä lausunto suinkaan sano, että johtaja proletarisessakaan liikkeessä olisi vain joukon johtama nukke tai nolla!

Mutta mikä sitten on johtaja?

Tuotantoprosessin vaihtuessa vaihtuivat ulkonaiset olotkin. Uudet aatteet syntyvät samassa ja valtaavat nuo suuret ihmisjoukot. Toiset ovat näistä aatteista ja niistä johtuvista tehtävistä selvemmällä, toiset taas käsittävät kaiken tämän epäselvemmin ja heidän toimintansa on sen mukaan hitaampi ja laimeampi. Kuka antaa tuolle hämerässä seisovalle joukolla selvät aatteet ja valoisat tulevaisuuden toiveet; puhaltaa niihin tarmoa ja intoa, kun he lannistuvat eivätkä näe tulevaisuutta loistossa edessään? Se on johtaja. Ei kukaan voi johtaa, ellei hän toimi sen hengen palveluksessa, joka enemmän tai vähemmän epäselvästi suuren joukon sydämessä elää, mutta hän vaikuttaa mahtavasti tähän suureen joukkoon ja hän johtaa sen toimia sen takia, että hän muita selvemmin tajuaa ajan hengen vaatimuksia ja innokkaammin kuin kukaan muu panee kaikki voimansa sen palvelukseen. Tällöinen johtaja oli Marx. Ja semmoinen on nykyisessä maailman liikkeessä myös August Bebel.

Tarkoitukseni ei ole tässä luoda kuvaa Aug. Bebelin johtajatoimesta. Tahdon vain huomauttaa, miten suuremmoisesti se esiintyi varsinkin ”sosialistilain” aikana, jolloin hän etenkin tiesi pelastaa puolueensa ja pitää sitä koossa ja miten loistavasti tämä johtajakyky suun-

tasi päätökset melkein kaikissa puoluekokouksissa oikeaan ja suotuisaan lopputulokseen. Ja kuinka on hän johtanutkaan puoluettaan ainoastaan kirjallansa "Nainen ja sosialismi," jota on levinnyt lähes 120,000 kappaletta ja jonka 50:n painos ilmestyi viime vuonna — eikä vähemmässäkään määrässä proletaarista naisliikettä, joka tuosta kirjasta on saanut alkunsa ja sen takia on hänelle, Bebelille, enemmän velkaa kuin kukaan muu!

Niin, Bebel on tosiaan loistava todistus siitä, mitenkä tavallinen tahi oikeammin — tavaton työmies voi luonnonlahjojensa ja intonsa nojalla kohota koko suuren kansainvälisen sosialidemokratian johtajaksi. Häneen paremmin kuin kehenkään muuhun elävään sosialistiin soveltuvat Kautskyn sanat: "Meidän ei tarvitse pyytää anteeksi" personain palvelemistamme, "niin meillä on johtajia ja meidän johtajiemme ominaisuuksista ei vähimmin riipu, onko tiemme voittoon pitempi vai lyhempi, ohdakkeisempi vai tasaisempi." Emmekä voi kummastella, että mailman etevimmän tiedeakatemian "alituinen" sihteeri, yli koko sivistyneen maapiirin kuuluisa oppinut historioitsija Mommsen voi vastustajastaan lausua (tosin puoluetoveriensa kauhuksi): "Jos jokaisella puolueella olisi semmoinen johtaja kuin Bebel, ei sillä olisi mitään hätää."

Työläisnainen 1910.

KÄYNTI BEBELIN LUONA (YNNÄ OTE HÄNEN KIRJEESTÄÄN).

Ollessani Berliinissä viime kesäkuulla huvitti minua tietysti myöskin käydä työväensuojeluskeinoja eri ammateissa esittävässä pysyväisessä näyttelyssä, joka on sangen rikas ja valaiseva. Siellä monta kertaa käydessäni sivuutin entisen opettajani mailmankuulun prof. Mommsenin asunnon Marchstrassen varrella. Ja samassa syntyi minussa eräs aateassosiaatio. Loppupuolella elämäntänsä kallistui Mommsen, joka yleensä